Gymnázium, Ul. 17. novembra 1180, Topoľčany
Ul. 17. novembra 1180/16, 955 01 Topoľčany

VNÚTORNÁ SMERNICA K PREVENCII A RIEŠENIU ŠIKANOVANIA ŽIAKOV V ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Gymnázium Ul. 17. novembra 1180/16, 955 01 Topoľčany	
Číslo:	01/2023
Vypracoval:	PaedDr. Natália Peciarová
Schválil:	PaedDr.Martina Mazáňová, PhD.
Prerokované na pedagogickej rade:	28.08.2023
Smernica nadobúda platnosť:	01.09.2023
Smernica nadobúda účinnosť:	01.09.2023
Zmeny v smernici sa uskutočňujú formou číslovaných písomných dodatkov, ktoré tvoria súčasť tejto smernice.	

Článok 1
ÚVODNÉ USTANOVENIA

Táto smernica upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania detí a žiakov, možnosti preventívneho pôsobenia a metódy riešenia šikanovania žiakov v nadväznosti na zodpovednosť školy a školského zariadenia podľa §144 ods.1 písm. o) a § 153 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a na práva žiaka podľa § 144 ods. 1 písm. i) a k) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade so Smernicou MŠVVaŠ SR č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

Článok 2
CHARAKTERISTIKA ŠIKANOVANIA

1.) Šikanovaním rozumieme správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrašovanie iného žiaka alebo úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť.

2.) Podstatou šikanovania sú najmä úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému, agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov, prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

3.) Šikanovanie sa môže prejaviť:

- **v priamej podobe**: sú to fyzické útoky, urážlivé prezývky, nadávky, posmech, zosmiešnenie, príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obete, odcudzenie veci, vyhrážanie, zastrašovanie, vydieranie, zneužitie osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovanie,
- **v nepriamej podobe**: prehliadaním, ignorovaním, zámerným vyčleňovaním z kolektívu, nedobrovoľným vystavovaním agresívnym situáciám.

4.) Kyberšikanovanie je priama forma šikanovania. Ide pri nej o zneužitie informačnokomunikačných technológií (telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie. Môže sa spájať s inými formami šikanovania.

5.) Kyberšikanovanie má tieto znaky:

a) sociálna alebo psychická prevaha agresora, fyzická prevaha nie je nutná,
b) agresor vystupuje často anonymne,
c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obete,
d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obete na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

6.) Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.

7.) Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin:

a) ublíženia na zdraví (§ 155 Trestného zákona),
b) obmedzovania osobnej slobody (§ 183 Trestného zákona),
c) lúpeže (§ 188 Trestného zákona),
d) vydierania (§ 189 Trestného zákona),
e) hrubého nátlaku (§ 190 Trestného zákona),
f) nátlaku (§ 192 Trestného zákona),
g) porušovania domovej slobody (§ 194 Trestného zákona),
h) sexuálneho násilia (§ 200 Trestného zákona),
i) sexuálneho zneužívania (§ 201 až 201b Trestného zákona),
j) krádeže (§ 212 Trestného zákona),
k) neoprávneného užívania cudzej veci (§ 215 Trestného zákona),
l) poškodzovania cudzej veci (§ 245 Trestného zákona),
m) nebezpečného vyhrážania sa (§ 260 Trestného zákona),
n) nebezpečného prenasledovania (§ 360a Trestného zákona),
o) výroby detskej pornografie (§ 368 Trestného zákona),
p) rozširovania detskej pornografie (§ 369 Trestného zákona),

q) prechovávania detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení (§ 370 Trestného zákona),
r) ohovárania (§ 373Trestného zákona).

8.) Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu (§ 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov) alebo priestupku proti majetku (§ 50 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov).

9.) Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku (§ 22 Trestného zákona) nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

10.) Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin:

a) neprekazenia trestného činu (§ 341 Trestného zákona),
b) neoznámenia trestného činu (§ 340 Trestného zákona),
c) ublíženia na zdraví (§ 158 Trestného zákona).

Článok 3
CHARAKTERISTIKA AGRESORA A OBETE

1.) Agresor je zväčša egoistický jedinec, ktorému je cudzia úcta k iným ľuďom, nerozumie problémom iných, nevie, čo je empatia. Rozlišujeme dva typy agresorov, a to

a) príležitostného – potrebuje jasné a pevné pravidlá, mal by poznať dôsledky svojich činov,

b) chronického – veľmi ťažko mení svoje správanie, bez intenzívnej pomoci sa bude pravdepodobne dopúšťať trestnej činnosti a spôsobovať problémy svojmu okoliu.

Charakteristickými znakmi agresora sú:

a) Je nadpriemerne telesne zdatný, silný, obratný.

b) Je inteligentný, čo mu umožňuje vymýšľať rafinované formy agresie.

c) Je sebaistý, často poškodený nevhodnou výchovou.

d) Jeho typickou túžbou je dominovať, ovládať druhých, bezohľadne sa presadzovať.

e) Ľahko sa urazí, je vzťahovačný.

f) Ubližovanie druhým mu robí radosť.

g) Agresívnym správaním sa chce zaradiť do partie.

2.) Obeťou šikanovania môže byť každý. Agresor si obeť vyberá náhodne, alebo ňou býva žiak/žiačka, ktorá/ktorý sa od iných odlišuje nasledujúcimi znakmi:

a) Dobre sa učí, ochotne pomôže.

b) Je usilovný(á), svedomitý(á.

c) Odlišuje sa nejakou zvláštnosťou (hendikep).

d) Má málo kamarátov v škole.

e) Ťažko nadväzuje kontakty s inými.

f) Je citlivý(á), tichý(á), nepriebojný(á), slabší(ia), pomalší(ia).

g) Pochádza zo slabších vrstiev.

h) Má nízke sebavedomie.

3.) Obete (šikanovaní žiaci) často nevedia rodičom, učiteľom ani iným dospelým povedať o tom, že sú šikanovaní, ale svojím správaním skryto volajú o pomoc nasledujúcimi prejavmi:

a) Počas prestávok bývajú sami a nemajú kamarátov.

b) Pôsobia smutne, neisto, ustrašene.

c) Pod rôznymi výhovorkami sa vyhýbajú škole.

d) Náhle sa zhoršuje ich prospech.

e) Majú odreniny, modriny, škrabance, ktoré nevedia vysvetliť.

f) Vyhľadávajú bezpečnú cestu zo školy, pripájajú sa k nejakým dospelým, vyčkávajú, kým všetci neodídu.

g) Často pred odchodom do školy ich pobolieva hlava, brucho.

Článok 4
PREVENCIA ŠIKANOVANIA

1.) Prevencia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou:

a.) súčasti výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca v rámci vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém:

- osobný a sociálny rozvoj,
- mediálna výchova,
- multikultúrna výchova,

- ochrana života a zdravia,
- výchova a vzdelávanie k ľudským právam,
- výchova k občianstvu,
- boj proti extrémizmu,
- výchova k manželstvu a rodičovstvu.

b.) prednášok, besied, diskusií, hier, súťaží organizovaných školou, odborným zamestnancom, alebo inými relevantnými subjektmi.

2.) Riaditeľ školy, odborní zamestnanci, koordinátor prevencie a triedny učiteľ priebežne informujú zákonných zástupcov, opatrovníka, osoby, ktorým súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu o preventívnych činnostiach školy. Pri realizácii preventívnych činností školy riaditeľ školy, odborní zamestnanci, koordinátor prevencie a triedny učiteľ venujú zvýšenú pozornosť efektivite týchto činností.

3.) Riaditeľ školy, odborní zamestnanci, koordinátor prevencie a triedny učiteľ vopred preveria navrhované preventívne činnosti školy s cieľom predísť nežiaducemu vplyvu neodborných činností, ako aj škodlivému vplyvu kultov, siekt či extrémistických organizácií na žiakov.

4.) Riaditeľ školy oboznamuje s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania všetkých žiakov a ich zákonných zástupcov, zamestnancov školy, osoby, ktoré sa starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.

5.) Riaditeľ školy zodpovedá za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie:

a) vytvára pozitívne prostredie v škole,
b) podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
c) určuje pravidlá správania sa a používania informačno-komunikačných technológií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií) v priestoroch školy,
d) zabezpečuje zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania, najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,
e) zabezpečuje zverejnenie kontaktných údajov inštitúcii, ktorá sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberá,

f) určuje v pracovnom poriadku školy povinnosť oznamovať podozrenie zo šikanovania,
g) zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania, a to prostredníctvom digitálnej gramotnosti učiteľov,
h) spolupracuje s odbornými zamestnancami školy, CPP v Topoľčanoch a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne,
i) zapája do prevencie šikanovania školský parlament, radu školy a zriaďovateľa.

Článok 5
METÓDY RIEŠENIA ŠIKANOVANIA

1.) Pri zisťovaní a preverovaní šikanovania riaditeľ školy zabezpečí:

a) zaistenie bezodkladnej pomoci a ochrany obetiam,
b) dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
c) opatrenia na zabránenie možnej krivej výpovede agresora jeho izoláciou počas preverovania šikanovania,
d) d) preveruje šikanovanie v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
e) aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom,
f) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou a agresormi,
g) zistenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami,
h) uchovanie dôkazov pri podozrení na kyberšikanovanie,
i) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu a zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
j) podľa potreby kontaktuje miestne príslušné centrum,
k) využitie anonymnej dotazníkovej metódy,
l) vedenie písomných záznamov o riešení jednotlivých prípadov šikanovania,
m) pri rozhovoroch prítomnosť najmenej dvoch pedagogických alebo odborných zamestnancov,
n) ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu - podľa rozhodnutia riaditeľa školy.

Článok 6

OPATRENIA NA RIEŠENIE ŠIKANOVANIA

V prípade, že sa vyskytne prípad šikanovania, sa budú používať tieto opatrenia:

1.) Opatrenia pre obete:

a) odporučiť zákonným zástupcom žiakov vyhľadať odbornú starostlivosť (hlavne pedagogicko – psychologickú poradňu, výchovnú poradkyňu),
b) zorganizovať skupinový intervenčný program v spolupráci s CPP,
c) zaistenie bezpečia obete,
d) informovanie a poradenstvo pre osoby uvedené v článku 3 ods. 3.

2.) Opatrenia pre agresora a jeho zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa starajú o dieťa:

a) odporučiť zákonným zástupcom agresora vyhľadať odbornú starostlivosť (hlavne CPP a psychologičku),
b) výchovné opatrenia - pokarhanie RŠ, - znížená známka zo správania, - podmienečné vylúčenie, - vylúčenie žiaka zo štúdia na škole,
c) preložiť agresora do inej triedy.

3.) Pedagogický a odborný zamestnanec školy je povinný bezodkladne podozrenie na šikanovanie riešiť a poskytnúť každej obeti šikanovania pomoc.

Článok 7

POSTUP V PRÍPADE ZISTENIA ŠIKANOVANIA

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania, resp. na školských akciách sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický resp. nepedagogický zamestnanec postupovať takto:

1. Zamestnanec, ktorý tento prípad zistí, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obete (predtým si zistí meno a priezvisko týchto žiakov a triedu, ktorú navštevujú), výchovného poradcu a zástupcu vedenia školy.

2. Vedenie školy spolu s výchovnou poradkyňou si formou individuálnych rozhovorov na prešetrenie prizvú žiakov triedy agresora, obete, svedkov, ako aj agresora a obeť. Rozhovory prebiehajú nestranne, pri zachovaní dôvernosti získaných informácií a zabezpečení izolácie agresora a obete. Po zvážení môžu byť okrem individuálnych rozhovorov získané doplňujúce informácie aj anonymnou dotazníkovou metódou.

3. O danom vyšetrení sa spíše zápis, v ktorom sa popíše skutočnosť, vyjadrenia obete a agresora, svedkov a navrhne sa riešenie.
4. Triedni učitelia agresora a obete pozvú na pohovor rodičov/zákonných zástupcov týchto žiakov a spíšu zápis zo stretnutia. Zúčastnení sú triedni učitelia, výchovný poradca a zástupca riaditeľky školy. Triedni učitelia o danom vyšetrení spíšu zápis, pričom tento odovzdajú v 1 vyhotovení:

- zástupcovi vedenia školy,
- výchovnému poradcovi/školskému psychológovi,
- jeden exemplár si nechajú pre svoju potrebu a priložia ho ku katalógovému listu žiaka.

5. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení obete a agresora, rodičov/zákonných zástupcov týchto žiakov, riaditeľka školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade so školským poriadkom, pracovným poriadkom školy, resp. Trestným zákonom č. 300/2005 Z. z. A Zákonom č. 372/1990 o priestupkoch.
6. Nakoľko je šikanovanie závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrovania šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyšetrenia daného prípadu.
7. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak/žiačka, je povinný/povinná o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, resp. zástupcu riaditeľa školy.

Článok 8
SPOLUPRÁCA ŠKOLY S ORGÁNMI ČINNÝMI V TRESTNOM KONANÍ A ORGÁNOM SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELY

Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil šikanovania alebo spáchania trestného činu uvedeného v čl. 2 ods. 7 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v čl. 2 ods. 8 v súvislosti so šikanovaním.
Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť:

- podozrenie podľa odseku 1,
- skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
- opatrenia, ktoré prijal podľa čl. 4 alebo 5.

Článok 9

SPOLUPRÁCA ŠKOLY SO ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCAMI ŠKOLY, OSOBAMI, KTORÉ SA OSOBNE STARAJÚ O DIEŤA ALEBO ZARIADENÍM, V KTOROM JE ŽIAK UMIESTNENÝ NA ZÁKLADE ROZHODNUTIA SÚDU

1.) Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci s rodinou obete a s rodinou agresora.
2.) Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obete, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.
3.) Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca a koordinátor prevencie.
4.) Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
5.) O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom poskytne každému zo zúčastnených osôb.

Článok 10

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIE A ÚČINNOSŤ

Vnútorná smernica k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov Gymnázia Ul.17. novembra 1180, Topoľčany z 02.09.2019 končí platnosť a nová smernica nadobúda účinnosť 01.09. 2023.

V Topoľčanoch 28.08.2023

PaedDr.Martina Mazáňová, PhD.
riaditeľka školy